



Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à casu LXXVI. usque ad Casum CII. inclus. Materiam de Beneficiis
Ecclesiasticis, de Sacramentis in genere, & in specie de Baptismo,
Confirmatione, Eucharistiâ, Pœnitentia & Indulgentiis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1753

VD18 13475452-001

Casus LXXXVII. De Residentia Clericorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39838

CASUS LXXXVII.

In Tit. 4. l. 3.

De Residentia Clericorum.

L Abano Clerico varia proponuntur questiones. 1. Quid sit Residentia. 2. Sub quâ poenâ residere teneantur Episcopi. 3. Abbates. 4. Parochi. 5. Quid hic valeat consuetudo. 6. Licentia præsumpta. 7. Aut concessa ab Episcopo causa studiorum. 8. Quo loco residendum. 9. Quid si Parochus exerceat curam per alios. 10. An beneficium simplex obliget ad Residentiam. 11. Quæ sint causæ à Residentia excusantes. 12. An absentium portio accrescat presentibus, an fructus lucrentur, qui Choro interfunt, sed non cantant. 13. Aut sunt in Religione Novitii. Pro resol.

QUÆR. I. Quid sit residere? R. Residere nihil aliud est, quàm in loco beneficii permanere, eique personaliter deservire: Residentia verò est duplex, vera & ficta; vera est, quâ quis corporaliter præsens per seipsum beneficii sui functiones exequitur; ficta est, quâ quis corporaliter quidem absens, fictione tamen juris, & in ordine ad fructus, & præsentias percipiendas habetur tanquam præsens vel interessens. Pirh. n. 1. h. t. Beneficium verò aliud est simplex sine adjecta animarum cura; aliud curatum, cui annexa est cura animarum, ut Episcopatus,

Prælatura, Pastoratus &c. Certum est de jure omnes beneficiarios, tam simplices, quàm curatos ad Residentiam obligari, & quidem simplices ex solo jure Ecclesiastico, curatos verò ad Residentiam ipsam secundùm se, & in genere ex jure divino, ut claret ex *Conc. Trid. Sess. 23. c. 1. de refor.* dico: ad Residentiam secundùm se, nam quod Episcopi, Pastores &c. si ex justa causa abesse velint, sub certis pœnis debeant petere, & in scriptis obtinere licentiã, id utique ex solo jure Ecclesiastico provenit.

2. QUÆR. II. Quid circa Residentiam Episcoporum? *By. Trid. Sess. 6. c. 1. Sess. 23. c. 1. de refor.* circa Residentiam Episcoporum, Archiepiscoporum statuit sequentia.

1. Episcopi sine graviore, ex æqua tamen causa, duobus vel tribus ad summum mensibus, computatis omnibus partialibus absentibus, idque sine detrimento sui gregis, quod eorum conscientie relinquitur, singulis annis à suis Ecclesiis abesse possunt, modò in festis sollemnioribus scilicet Adventûs, Quadragesimæ, Nativitatis, Paschatis, Pentecostes & Corporis Christi sint præsentis.

2. Si diutiùs abesse velint præter gravioerem causam v. g. Christianæ charitatis, vel urgentis reipublicæ necessitatis, requiritur licentia Papæ, Metropolitanæ, aut senioris Suffraganei in scriptis obtenta; quã tamen licentia opus non est, si periculum appareat in mora, aut si causa absentie sit notoria, ut dum Episcopus, qui simul est Princeps Imperii, ad comitia comparere debet.

3. Episcopi, qui ultra tres menses sine licentia vel rationabili causa absunt, præter reatum peccati

eati mortalis fructus sui Episcopatus pro ratâ absentia non faciunt suos; sed in conscientia ante omnem sententiam eosdem ad fabricam Ecclesiæ, vel in pauperes erogare debent; non enim eos tam ex pœna amittunt, quàm deficiente causâ non acquirunt. *Barb. Covar. Leur. p. 1. q. 389.*

4. Quamvis Trid. de Abbatibus specialem mentionem non fecerit, dubitandum tamen non est, 3. ut ait *Eng. n. 5. h. 1.* quin veniant nomine curatorum Episcopo inferiorum, quibus omnibus *Trid. l. c.* residentiam seriò præcipit, ita, ut sine justa causa ultra duos, vel tres menses à sua Ecclesia absentes peccent mortaliter. *Schmatzgr. nu. 39. h. 1.* pœna tamen circa amissionem fructuum locum non habet in Regularibus; quia ob votum paupertatis nihil habent proprii, & ex culpâ Abbatis non debet damnificari Monasterium. *c. delictum 76. de reg. jur. in 6.* quanto autem tempore Abbates sine licentia abesse possint, præcipuè ex consuetudine, & timoratorum praxi metiendum erit, quæ certò sine rationabili causa diutiùs abesse non permittit.

QUÆR. III. Quid circa residentiam Parochorum, aliorumque curatorum Episcopo inferiorum? *R. Cit. Trid. sess. 23. c. 1. §. eadem omnino,* circa hos statuit, ut *quandocunque eos causâ priùs per Episcopum cognitâ, & probatâ abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum, cum debitâ mercedis assignatione relinquunt, discendi autem licentiam in scriptis gratisque concedendam ultra trimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant:* ubi pœnas Episcoporum in tantum ad Parochos extendit, ut *& ipsi præter peccati mortalis reatum pro ratâ temporis absentia fructus suos non faciant, nec tutâ conscientiâ, aliâ declaratione*

etiam non secutâ, illa sibi retinere possint, sed teneantur fabrica Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare &c. Quòd si major fuerit contumacia, liberum erit Episcopo per censuras, aut subtractionem fructuum, etiam usque ad privationem beneficii procedere. Quòd ad hanc constitutionem in praxi tenenda sunt seqq.

1. Quamvis *Trid.* Episcopis, & aliis Canonicis concedat trimestre, quo singulis annis non petita licentiâ abesse possint, id tamen non extendit ad Parochos, qui semper indigent licentiâ Episcopi, & ita declarasse *S. Congregationem*, ex *Garc.* tradit *Eng. n. 10. Schmalzg. n. 18.* non tamen peccat mortaliter Parochus, qui sine licentiâ Episcopi ex justa causa (qualis juxta *Garc.* est honesta recreatio, & amicorum visitatio) per trimestre abest, minus tenebitur ad restitutionem fructuum pro rata absentia; tum quia hæc absentia juxta *Navar. Bonac. &c.* videtur modica, tum quia ex sententia istorum Doctorum est probabile pro absentia duorum mensium Parochum nunc non indigere licentiâ Episcopi, modò nullum inde oriatur damnum animarum, & ita habet consuetudo, ut modico tempore absq; omni licentiâ Episcopi abesse possint, constituto tamen semper Vicario idoneo. *Reiff. hic n. 78.*

2. Quamvis nullâ consuetudine nequidem immemoriali induci possit, ut curator animarum nec per se nec per alium in loco beneficii, vel in vicinia resideat, eò quòd hoc sit contra jus divinum, & ejusmodi consuetudo ob periculum animarum foret irrationabilis, ut habet communis, nihilominus per consuetudinem saltem immemorialem ex justa causa induci posset, ut rector animarum non per se, sed per Vicarium perpetuum, vel

vel temporalem ad nutum revocabilem æquè idoneum resideat, ita contra *Eng. aliòsque Pignat. Laym. Pyr. h. à n. 13. Leur. q. 368.* Ratio est, quòd populus tunc nullum patiatur damnun spirituale, & consuetudo immemorialis æquivalet privilegio, ita, ut, quidquid induci potest privilegio, etiam possit consuetudine immemoriali. *c. sup. quibusdam 26. §. praterea de V. S.* at per privilegium Papæ induci potest, & de facto multis in locis inductum est, ut Rector principalis non per se, sed per Vicarium perpetuum, aut temporalem curam animarum exerceat, ergo. *Si dicas:* ejusmodi consuetudo est contra jus divinum & à *Trid.* dicitur corruptela, ergo est irrationabilis, adeòque nulla. *R.* Id verum esse, si Parochus non possit per alium suis æquè utiliter providere, tunc enim jure naturali, & divino officium pastorale in propria persona exercere debet; e contra si possit æquè, vel magis utiliter officium suum explere per alium, tunc tantum jure Ecclesiastico sub pœnâ amissionis fructuum per se ipsum residere obligabitur, quæ obligatio, prout tolli potest per dispensationem, & privilegium, sic & per consuetudinem saltem immemoriam.

3. Ad hoc, ut Parochus legitime absit, non sufficit tacita, vel præsumpta Episcopi licentia, sed requiritur expressa, etiamsi adsit causa gravissima discedendi, v. g. instans bellum, vel insidia; tunc enim præviè ante discessum, vel si id fieri non possit, quamprimùm potest, licentia petenda, & causa absentia Episcopo significanda erit, ut de sufficientia causæ cognoscere, & tempus redeundi determinare possit, & sic declarasse *S. Congreg. docet Garc. de benef. p. 3.*

c. 2.

c. 2. num. 34. nec poterit Episcopus quòdā re-
sidentiam etiam in beneficiis simplicibus, minùs
in curatis dispensare in perpetuum; hoc enim soli
Papæ competit; sed tantum ad tempus ex iustis
causis.

7. 4. Olim Parochi poterant cum licentia Episco-
pi studiorum causâ septem annis abesse, *c. cum ex
eo 34. de elect. in 6.* hodie autem post *Conc. Trid.*
Episcopus Parochis ejusmodi licentiam dare non
posse, respondit Pontifex à S. Congreg. Conci-
lii interprete consultus, ut testatur *Fagn. in c. su-
per speculâ de Magistr. n. 17.* Ratio *Trid.* est, quòd
Parochiæ hodièdum conferri debeant per concur-
sum, & examen Episcopi, in quo non admittun-
tur, nisi capaces, qui necessaria studia jam ab-
solverunt; nihilominùs hâc declaratione non
obstante cum *Fagn. Wiest.* aliis que docet *Schmalz,*
l. c. Episcopum Parochis ejusmodi licentiam con-
cedere posse; quia de contrariâ declaratione non
constat authenticè, & fundatur in concursu, qui
ubique receptus non est.

8. 5. Locus in quo residere debet, est locus be-
neficii, ideòque Episcopus debet residere in civi-
tate, in qua est Ecclesia Cathedralis. *Can. placuit
caus. 7. q. 1.* Parochus in sua Parochia; unde non
satisfaciunt, si resideant in vicinia, nisi excuset
consuetudo rationabilis, vel necessitas. *Garc. sup.
Schmalzg. n. 10.* qui habet plures Parochias, aut
Parochiam simul & Abbatiam, vel Præposituram,
in loco digniori, seu in Abbatia, vel Præpositu-
ra residere debet; si verò habeat Parochiam, &
Canonicatum, in Parochia ob favorem curæ ani-
marum residere debet, & nihilominus quòdā per-
ceptionem fructuum, imò etiam quòdā præsentias
quotidianas, si Parochia Canonicatui fuerit unita,
fictio-

fictione juris habetur pro præsentente. *Eng. nu. 20.* intellige, nisi consuetudo vel statuta loci contraria fuerint.

6. peccat Pastor, si totam curam per cooperatores exercent; nam non sufficit, quòd materialiter resideat, sed etiam debet residere formaliter, saltem aliquando, & maximè si Parochiani id petant, per seipsum officium Parochiale exerendo; non tamen incidit in pœnas non residentium, si per alium functiones Parochiales expleat. *Garc. c. 2. n. 53. Reiff. n. 87.* Item teneri Parochum residere tempore pestis, contagionis, vel belli, declaravit S. Congreg. 11. 8bris 1576. quia tunc oves assistentiâ sui Pastoris magis indigent; non expediet autem tunc, si solus sit, & successorem statim habere non possit, Sacramenta minùs necessaria cum novo periculo administrare, ne ex præmaturo ejus morbo, vel obitu subditi careant Sacramentis necessariis; unde oportebit ipsum magnâ cautelâ, & continuâ præservativâ uti pro qua *Eng. nu. 19.* multa, & præclara suggerit remedia, & ego dabo aliqua *Cas. 88. quest. 6.*

QUÆR. IV. Quid de iis, qui habent beneficia simplicia? *¶* Non tantùm curati, sed etiam omnes habentes beneficium simplex quantumcunque tenue, de jure communi ad residentiam obligantur, ut patet ex *c. 3. 6. 10. h. t. dico: de jure communi*, nam modò generali consuetudine introductum est, ut Capellani seu obligati ad certas Missas, & similes à residentia sint liberi, possintque officium suum explere per alios, nisi aliud habeat beneficii fundatio; Canonici verò Cathedralis, & Collegiati tenentur residere juxta sequentes limitationes.

1. Ca-

I. Canonici habent à jure annuò tres menses, quibus etiam pro sola animi recreatione abesse, & nihilominus fructus annuos lucrari possunt; si ulterius abesse præsumant, præterquam quòd fructus pro ratâ absentia non faciant suos, insuper primo anno mediâ parte, secundo anno omnibus fructibus, etiam quos causâ residentia jam fecerant suos, eo ipso privantur. *Trid. sess. 24. c. 12. de reform.* Notandum autem hîc, quòd proventus Canonicales sint duplices, alii vocantur distributiones quotidianæ seu præsentia, quæ singulis dantur, quoties Matutino, Missæ, vel alteri Horæ intersunt; alii vocantur fructus annui, qui dantur propter annuam residentiam in loco beneficii, statuit autem *Trid. in Ecclesiis*, in quibus nullæ aut exiguæ sunt distributiones quotidianæ, ut tertia pars fructuum annuorum illuc impendatur, ne defectu præsentiarum ad Officiam chorale negligentius accurrant Canonici.

II. 1. Duæ sunt causæ, ob quas Canonici ultra tres menses abesse, & tamen fructus lucrari possunt, moralis scilicet impossibilitas, & communis utilitas. Ratione moralis impossibilitatis excusantur, qui ob ægritudinem, insidias hostiles, injustam captivitatem, pestem &c. adesse non possunt, & tales fictione juris habentur pro præsentibus, saltem quòd ad fructus annuos, & si in eâdem urbe præsentibus sint, quamvis Chorum non frequentent, etiam quòd ad distributiones quotidianas per *C. unic. h. t. in 6.* modò aliàs soliti fuerint Chorum frequentare; nam si sani non frequentassent, non censeretur infirmitas dare causam absentia *Schmalzg. n. 91.* Ratione communis utilitatis excusantur, qui absunt non ex privata, sed publica causa v. g. pro tuendis sui Canonici-

catūs, vel Ecclesiæ juribus aut intersunt Capitulo Provinciali, vel Generali, Inquisitores hæreticæ pravitatis, Pœnitentiarii in Ecclesiis Cathedralibus, dum confessiones audiunt, auditores Rotæ Romanæ, Sacellani, Consiliarii, & similes Ministri, qui Episcopum adjuvant in regenda Diocesi, *Barb de off. alleg. 53. an. 171. Pyr. n. 91. h. t.* Item Canonici, qui docent Theologiam, vel Jus Canonicum in aliqua Universitate, aut delicta Episcopi in Gymnasio (non autem in villa vel loco privato, ubi exiguum est litterarum exercitium) causa studiorum absunt. *C. 4. § 19. h. t.* denique juxta *Garc. p. 1. c. 2. n. 334. Leur. q. 397. ii*, qui per quatuordecim annos diligenter divinis interfuerunt, si ita habeat statutum, vel consuetudo; omnes hi fictione juris habentur pro præsentibus, saltem quoad lucrandum corpus, seu fructus annuos; an verò etiam lucrentur præsentias quotidianas, attendenda erunt statuta, & consuetudo cujuslibet Collegii, ex quibus pariter colligendum, an Concionatores, vel legentes Missas cum aut sine licentia tempore Horarum, lucrentur præsentias; Item an præsentia chorales 12. Canonorum absentium accrescant Canonicis præsentibus; quamvis *Trid. sess. 22. c. 3.* dicat omnes applicandas esse arbitrio Episcopi ad Fabricam Ecclesiæ, vel alium locum pium, quia tamen *Trid.* ibi tantum loquitur de præsentis, quæ noviter ex tertia parte fructuum deductæ sunt, hinc communiter *DD.* censent aliud obtinere in præsentis antiquis, putantque has accrescere præsentibus; qualiter autem peccent, & ad restitutionem teneantur Canonici, qui quidem resident, sed Chorum non frequentant, aut in Choro præsentis non cantant, vel dormiunt, dixi *Cas. 72.*

13. n. 14. finaliter dubitari posset, an Canonici intrantes religionem tempore Novitiatus lucrentur fructus, *König h. t. n. 26.* inclinatur in partem affirmativam, eò quòd ingressus in religionem sit causa favorabilior, quàm causa studiorum; sicut ergo studiorum causa absens habetur fictione juris pro præsente, sic & absens causa religionis; iniquum enim videtur, ut aspirans ad statum perfectiorem propterea privetur fructibus; ubi enim non est culpa, non debetur pœna; his non obstantibus negativa videtur verior; nam quamvis talis Canonicus justissimè absit, quia tamen hoc non cedit in utilitatem publicam, sed privatam, & Novitiatus non refertur inter causas legales, & privilegiatas in jure, uti refertur studium, hinc ejusmodi Novitius fictione juris non habetur pro residente, nec privatur fructibus in pœnam, sed tantùm eos non acquirit, defectu conditionis ad acquirendum requisitæ, scilicet residentiae personalis,

